

Mirosława Marciniak

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

ROZWÓJ LOKALNYCH RYNKÓW PRACY NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja wyników badań dotyczących rozwoju lokalnych rynków pracy województwa zachodniopomorskiego. Stwierdzono, że rynek pracy regionu jest zróżnicowany terytorialnie. Najkorzystniejsza sytuacja występuje na rynku pracy w rejonach głównych miast województwa – Szczecina i Koszalina oraz na terenach nadmorskich – powiat kołobrzeski i Świnoujście. Różna była również skuteczność poszczególnych jednostek samorządowych w absorpcji środków unijnych przeznaczonych na rozwój zasobów ludzkich. Reasumując, sytuacja na lokalnych rynkach pracy jest nadal niezadowolająca i wymaga większego zaangażowania ze strony lokalnych władz i innych interesariuszy w pozyskiwaniu środków finansowych na rozwój rynku pracy.

Słowa kluczowe: lokalny rynek pracy, strategia rozwoju, outplacement.

1. Wstęp

Rozwój lokalny oznacza fazę postępu w wybranym aspekcie społeczeństwa, określoną lub ograniczoną do małego obszaru geograficznego. Może więc być utożsamiany z procesami ukierunkowanymi na wzmocnienie potencjału społeczności miast i wsi, co z kolei generuje wzrost gospodarczy i społeczny tych obszarów oraz przyczynia się do wzrostu dobrobytu ich mieszkańców. Według M. Harta i M. Murraya rozwój lokalny powinien: 1) uwzględniać lokalne potrzeby i możliwości, 2) łączyć różnych „interesariuszy” i programy oraz być otwartym na innowacyjne formy zarządzania, 3) opierać się na lokalnej wiedzy i umiejętnościach, co wymaga stałego budowania potencjału społeczności tzw. kapitału społecznego i innowacyjnych umiejętności zarządzania, 4) być realizowany w oparciu o opracowane plany strategiczne¹. Rozwój lokalny można postrzegać jako proces pozytywnych przemian o charakterze ilościowym i jakościowym w poziomie życia społeczności lokalnej oraz w warunkach funkcjonowania podmiotów gospodarczych, uwzględniający po-

¹ M. Hart, M. Murray, *Local Development in Northern Ireland – The Way Forward*, A Background Paper, Northern Ireland Economic Council, Belfast 2000, <http://www.aae.wisc.edu/pubs/cenews/docs/ce305.txt>, 15.03.2011 r.

trzeby, priorytety i preferencje oraz wartości uznawane przez mieszkańców i przedsiębiorców. Zatem jednym z głównych celów rozwoju lokalnego jest zapewnienie dostatecznej liczby miejsc pracy i dochodów z zatrudnienia, gwarantujących długoterminowe bezpieczeństwo finansowe i socjalne.

Trudno mówić o jednolitym rynku pracy i jego charakterystyce. W praktyce obserwuje się zbiór lokalnych rynków, których wielkość wyznaczona jest przede wszystkim przez siłę oddziaływania popytu i podaży pracy. Województwa także nie są jednolite pod względem rynku pracy, lecz są kompozycją wielu rynków lokalnych².

Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań dotyczących lokalnych rynków pracy usytuowanych na terenie województwa zachodniopomorskiego, głównie w kontekście zmian strukturalnych rynku pracy i efektywności wykorzystania Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na programy realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Materiał badawczy stanowiły: dane statystyczne i opracowania Głównego Urzędu Statystycznego, dane urzędów pracy, opracowania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, strategie krajowe i strategie województwa zachodniopomorskiego oraz dane internetowej bazy danych o projektach unijnych. W badaniach wykorzystano metody statystyki opisowej oraz metodę faktograficzną.

2. Charakterystyka województwa zachodniopomorskiego

Województwo zachodniopomorskie jest częścią regionu otaczającego Morze Bałtyckie, które 1 maja 2004 r. stało się „wewnętrznym morzem Unii Europejskiej”. Położenie regionu w jego południowo-zachodniej części, przy ujściu Odry, jest ważną determinantą rozwoju. Od północy naturalną jego granicą jest Morze Bałtyckie (185 km), od zachodu graniczy z Niemcami (186,6 km), od południa z województwami wielkopolskim i lubuskim, a od wschodu z województwem pomorskim. Charakterystycznymi cechami geofizycznymi województwa zachodniopomorskiego są: obfitość wód śródładowych (5,2% powierzchni województwa, czyli blisko 2,5-krotnie więcej niż średnia krajowa), wysoki stopień zalesienia (35,2% powierzchni) oraz znaczny udział obszarów chronionych (20,5% powierzchni). Słabo wykształcona jest sieć osadnicza – tworzą ją 62 miasta oraz 3173 wsie i inne jednostki osadnicze, przy czym obszary wiejskie zajmują ok. 94% powierzchni województwa. Zgodnie z wymogami statystyki regionalnej UE, w podziale administracyjnym województwa wydzielono:

- 4 podregiony: koszaliński, stargardzki, szczeciński i miasto Szczecin,
- 18 powiatów: białogardzki, choszczeński, drawski, goleniowski, gryficki, gryfiński, kamieński, kołobrzeski, koszaliński, łobeski, myśliborski, policki, pyrzycki, sławieński, stargardzki, szczecinecki, świdwiński i wałecki,

²G. Grotkowska, L. Wicenciak, *Powiatowe rynki pracy – charakterystyka na podstawie danych NSP 2002*, <http://www.rynekpracy.edu.pl/pdf/powiatowe-ryniki-pracy-charakterystyka.pdf>, 1.03.2011 r.

- 3 miasta na prawach powiatu: Koszalin, Szczecin i Świnoujście,
- 114 gmin: 11 miejskich, 51 miejsko-wiejskich i 52 wiejskich³.

Stolicą województwa jest Szczecin, będący jednocześnie największym miastem pogranicza polsko-niemieckiego. W Szczecinie mieszka 35% populacji regionu (406 tys. osób). W części północno-wschodniej województwa rolę komplementarnego ośrodka równoważenia rozwoju odgrywa Koszalin (107 tys. mieszkańców). Innymi istotnymi ośrodkami regionalnymi są: Stargard Szczeciński (70 tys. mieszkańców), Kołobrzeg (45 tys.), Świnoujście (40,7 tys.), Szczecinek (38,2 tys.) i Police (34,1 tys.). Na koniec grudnia 2009 r. w województwie mieszkało 1693,2 tys. osób, z czego aż 68,7% w miastach. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 72,7% populacji (1230,9 tys. osób)⁴.

Gospodarkę województwa zachodniopomorskiego cechuje zróżnicowanie przestrzenne i funkcjonalne. Większość potencjału gospodarczego skupia się na dwóch obszarach – aglomeracji szczecińskiej i w koszalińskim obszarze węzłowym. Wyraźnie ukształtowało się sześć obszarów funkcjonalnych o dużym zróżnicowaniu potencjałów i kompetencji. Głównym obszarem gospodarczym województwa jest aglomeracja szczecińska, ze Szczecinem – jej ośrodkiem węzłowym – oraz z Policami, Gryfinem, Stargardem Szczecińskim, Goleniowem i powiązanim z nimi funkcjonalnie Świnoujściem. Na obszarze tym znajduje się 50% potencjału podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w województwie. Główną rolę odgrywa tu gospodarka morska, przemysł i usługi. Przygraniczne położenie aglomeracji stworzyło warunki do dynamicznego rozwoju obsługi ruchu tranzytowego towarów i osób oraz infrastruktury granicznej. Wyróżnikiem koszalińskiego obszaru węzłowego, obejmującego Koszalin i Kołobrzeg oraz okoliczne powiaty (białogardzki, sławieński, szczecinecki), jest funkcja administracyjna, usługowa i przemysłowa.

Cechą charakterystyczną gospodarki regionu jest, oprócz skupienia największego potencjału przedsiębiorstw na terenie dwóch wymienionych wyżej obszarów, znaczne zróżnicowanie pod względem rodzaju działalności. Na terenie województwa 76,5% podmiotów gospodarczych działa w sektorze usługowym, 20,6% w przemysłowym, a 2,9% w sektorze rolniczym. Obszarem aktywnym pod względem gospodarczym jest pas gmin nadmorskich z dominującą sezonową funkcją turystyczną, uzdrowską, a także lokalną gospodarką morską. Obszar pojezierzy w południowej i południowo-wschodniej części województwa odznacza się walorami turystycznymi, co stanowi potencjał działalności małych i średnich przedsiębiorstw, natomiast powiaty położone we wschodniej i środkowej części województwa są (ze względu na żyzność gleby) domeną gospodarki rolnej oraz przemysłu rolno-spożywczego. Widoczna stagnacja gospodarcza tych obszarów jest skutkiem głębokiej restrukturyzacji gospodarki rolnej oraz deficytu czynników rozwoju i centrów wzrostu. Na tym

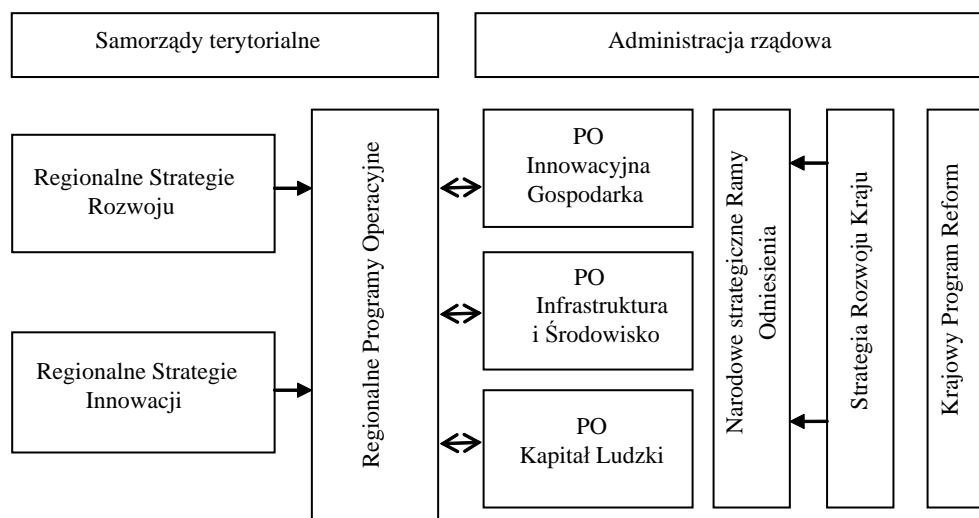
³ *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin, grudzień 2005.

⁴ *Rocznik Demograficzny 2010*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010.

tle, dzięki bardzo dobrej jakości gleb, wyróżnia się powiat pyrzycki, predestynowany do utrzymania i rozwoju funkcji rolniczej⁵.

3. Ramy strategiczne lokalnych rynków pracy

Dla lokalnego samorządu terytorialnego najważniejsza jest strategia rozwoju powiatu/gminy, nazywana też strategią polityki lokalnej. W ramach tej strategii programuje się działania na rzecz rozwoju lokalnego poprzez określenie strategii branżowych i funkcjonalnych, jak: strategia zabezpieczenia społecznego, strategia rozwoju gospodarczego, strategia ochrony zasobów czy strategia systemów wewnętrznych. Szczególnym rodzajem jest strategia polityki zewnętrznej dotycząca problemów, których władze lokalne nie mogą kształtować autonomicznie, np. strategia rozwoju gospodarczego, strategia aktywizacji rynku pracy⁶. Zależności między poszczególnymi strategiami według rodzaju ośrodka decyzyjnego prezentuje rysunek 1.

Rys. 1. Ramy strategiczne rozwoju regionalnego i lokalnego

Źródło: J. Kwieciński, *Polityka spójności jako instrument realizacji Strategii Lizbońskiej w regionach*, [w:] *Jak realizować Strategię Lizbońską w regionach*, red. M.J. Radło, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007, s. 12.

Samorządy terytorialne są głównymi ośrodkami decyzyjnymi w procesie programowania i realizacji strategii rozwoju regionalnego z zachowaniem spójności

⁵ *Procesy zmian w kluczowych branżach regionu*, Raport z badania, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2010, s. 13-14.

⁶ H. Gawroński, *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010, s. 66.

i zgodności programowania Regionalnych Programów Operacyjnych z zapisami: Krajowego Programu Reform, Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, Regionalnych Strategii Rozwoju i Regionalnych Strategii Innowacji. Do zadań administracji rządowej należy komplementarne wsparcie rozwoju społeczności regionalnych w ramach krajowych programów operacyjnych poprzez przekazanie realizacji wybranych priorytetów na poziomie regionalnym⁷.

Dla rynku pracy szczególnie istotny jest jeden z sześciu priorytetów Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015 „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości”. Cel ten ma być realizowany poprzez: 1) tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości i zmniejszanie obciążeń pracodawców, 2) upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia oraz wzrost mobilności zasobów pracy, 3) inicjatywy na rzecz równości szans na rynku pracy, 4) dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, 5) rozwijanie instytucji dialogu społecznego i wzmacnianie negocjacyjnego systemu stosunków między pracownikami i pracodawcami, 6) poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy, 7) wzrost efektywności instytucjonalnej obsługi rynku pracy oraz prowadzenie racjonalnej polityki migracyjnej⁸. Cele te zostały uwzględnione w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 i przyjęte do realizacji w regionie.

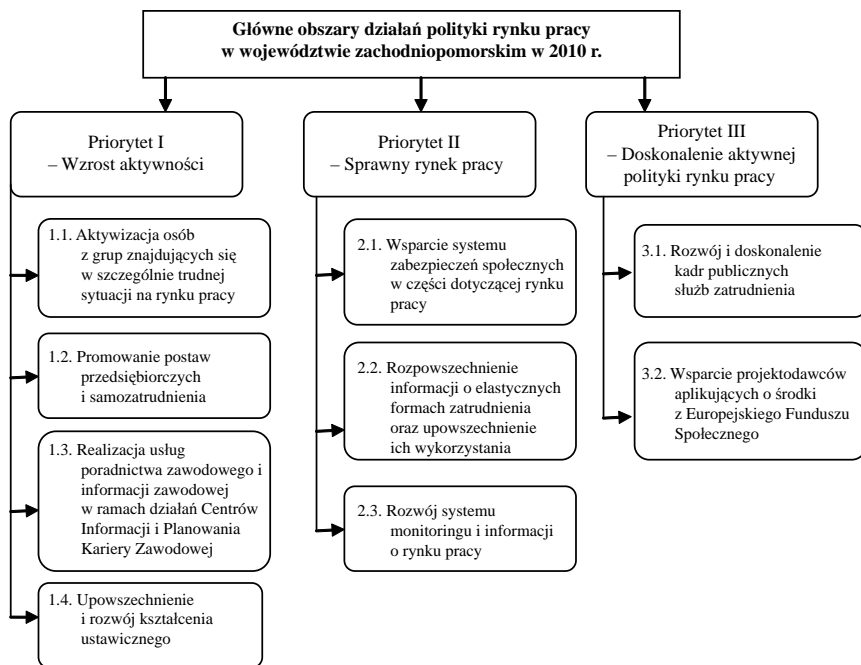
W kolejnych okresach programowania (zazwyczaj co roku) przygotowywane są programy operacyjne określające poszczególne działania (zadania, projekty i przedsięwzięcia) ze wskazaniem podmiotów, organizacji i osób odpowiedzialnych za ich realizację, a także przewidywane efekty, niezbędne nakłady rzeczowe i finansowe, źródła finansowania oraz harmonogram realizacji. W związku z tym dla województwa zachodniopomorskiego opracowano Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2010 rok (RPDZ). Zakładane w nim podstawowe cele i priorytety wynikają z analizy i oceny sytuacji na zachodniopomorskim rynku pracy, jak również z wyzwań, jakie stoją przed regionem w związku z realizacją odnowionej Strategii Lizbońskiej. Celami głównymi, nazywanymi priorytetami, są:

- Priorytet 1. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
- Priorytet 2. Ograniczenie bezrobocia.
- Priorytet 3. Poprawa jakości kapitału ludzkiego z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy.

Każdy z tych priorytetów ma przyporządkowane określone obszary działań, uznane za szczególnie ważne dla województwa zachodniopomorskiego. Główne obszary działań polityki na rynku pracy na obszarze województwa zachodniopomorskiego przedstawia rysunek 2.

⁷ J. Kwieciński, *Polityka spójności jako instrument realizacji Strategii Lizbońskiej w regionach*, [w:] *Jak realizować Strategię Lizbońską w regionach*, red. M. J. Radło, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007, s. 12.

⁸ *Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2009-2011*, Załącznik do uchwały nr 111/2010 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2010 r., Warszawa 2010, s. 23-38.

Rys. 2. Obszary działań polityki rynku pracy istotne dla województwa zachodniopomorskiego

Źródło: *Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2010 rok – województwo zachodniopomorskie*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2010, s. 20.

Efektywność realizacji wszystkich wymienionych strategii jest wypadkową komplementarności aktywności lokalnej władzy samorządowej oraz różnych form udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji i realizacji przyjętej polityki.

4. Stan i kierunki zmian na lokalnych rynkach pracy

Najkorzystniejsza sytuacja na rynku pracy w regionie występuje w głównych ośrodkach miejskich województwa – Szczecinie i Koszalinie, które stanowią obszary stabilnego rozwoju i wzrostu gospodarczego, a siła ich oddziaływania wykracza poza ich obszar. Równie dobrą sytuacją na rynku pracy charakteryzują się obszary turystyczne – miasto Świnoujście oraz powiat kołobrzeski. Subregionalne centra rozwoju znajdujące się poza obszarem województwa zachodniopomorskiego także wpływają na poprawę sytuacji na rynku pracy (dla powiatu wałeckiego – Piła, dla myśliborskiego – Gorzów Wielkopolski)⁹. W tabeli 1 przedstawiono podstawowe dane opisujące lokalne rynki pracy w województwie zachodniopomorskim.

⁹ *Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2010 rok – województwo zachodniopomorskie*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2010.

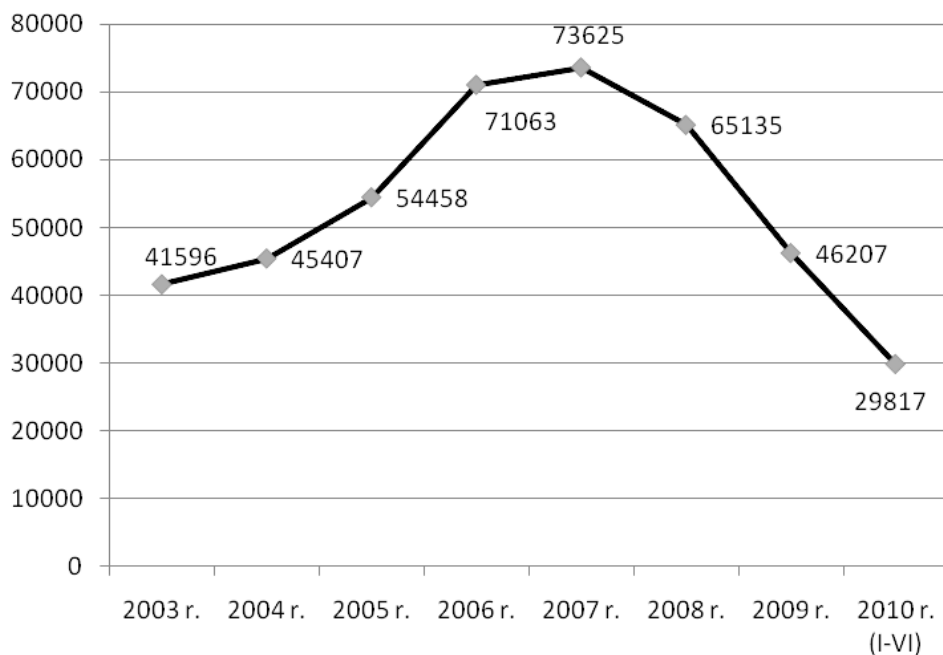
Zaprezentowane dane wyraźnie wskazują na znaczne zróżnicowanie terytorialne rynku pracy Pomorza Zachodniego. W badanym okresie liczba bezrobotnych w województwie zwiększyła się o ok. 5 tys. osób, w tym najwięcej w podregionach szczecińskich (łącznie 3,3 tys. osób). Wzrost bezrobotnych odnotowano w prawie wszystkich powiatach, z wyjątkiem podregionu stargardzkiego, którego wszystkie powiaty wykazują tendencję malejącą. Na koniec 2010 r. najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: łobeskim (30,5%), choszczeńskim (27,9%) i białogardzkim (27,8%), natomiast najniższa była w głównych ośrodkach miejskich.

Tabela 1. Bezrobotni i stopy bezrobocia województwa zachodniopomorskiego w latach 2009-2010 według podregionów i powiatów (stan na 31 grudnia)

Podregiony/powiaty	Pracujący	Zarejestrowani bezrobotni		Stopa bezrobocia	
	(w tysiącach)			(w procentach)	
	2009 r.	2009 r.	2010 r.	2009 r.	2010 r.
Podregion koszaliński	122,9	43,1	44,7	19,6	20,0
Białogardzki	9,5	5,1	5,4	28,3	29,4
Drawski	10,2	5,8	5,4	28,2	26,5
Kołobrzeski	17,3	3,6	3,7	11,8	11,9
Koszaliński	10,4	5,1	5,5	24,5	25,6
Sławieński	10,5	3,8	4,2	19,7	21,4
Szczecinecki	15,3	7,3	7,3	25,7	25,5
Świdwiński	8,6	4,0	4,4	25,4	27,1
Wałecki	9,7	3,5	3,4	19,5	19,2
Miasto Koszalin	31,5	5,0	5,4	10,2	10,7
Podregion stargardzki	66,8	28,5	27,5	23,2	22,4
Choszczeński	7,9	4,4	4,0	28,6	26,2
Gryficki	10,5	5,3	5,2	24,8	24,4
Myśliborski	14,0	3,7	3,8	16,5	16,4
Pyrzycki	7,3	3,8	3,7	27,9	27,2
Stargardzki	21,1	7,6	7,6	20,2	19,9
Łobeski	5,9	3,6	3,2	30,5	28,3
Podregion m. Szczecin	107,5	14,3	16,5	8,5	9,6
Miasto Szczecin	107,5	14,3	16,5	8,5	9,6
Podregion szczeciński	56,5	20,1	21,3	18,5	19,1
Goleniowski	17,2	5,3	5,4	18,3	18,4
Gryfiński	13,9	5,5	5,8	21,1	21,9
Kamieński	4,0	3,9	4,3	25,0	26,3
Policki	13,5	3,9	4,1	16,2	17,0
Miasto Świnoujście	7,9	1,5	1,6	10,5	11,2
Razem województwo	122,9	105,09	110,0	17,1	17,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba ofert pracy jest jednym z podstawowych wskaźników stosowanych w ocenie sytuacji na rynku pracy. Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie otrzymuje informacje dotyczące ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy (PUP). Nie są to wszystkie oferty zatrudnienia występujące na danym rynku pracy, ponieważ przedsiębiorcy nie zawsze korzystają z usług urzędów. Jednakże informacja o liczbie wakatów zgłoszonych w PUP najlepiej z wszystkich dostępnych danych opisuje podaż występującą na rynku pracy (zob. rys. 3).

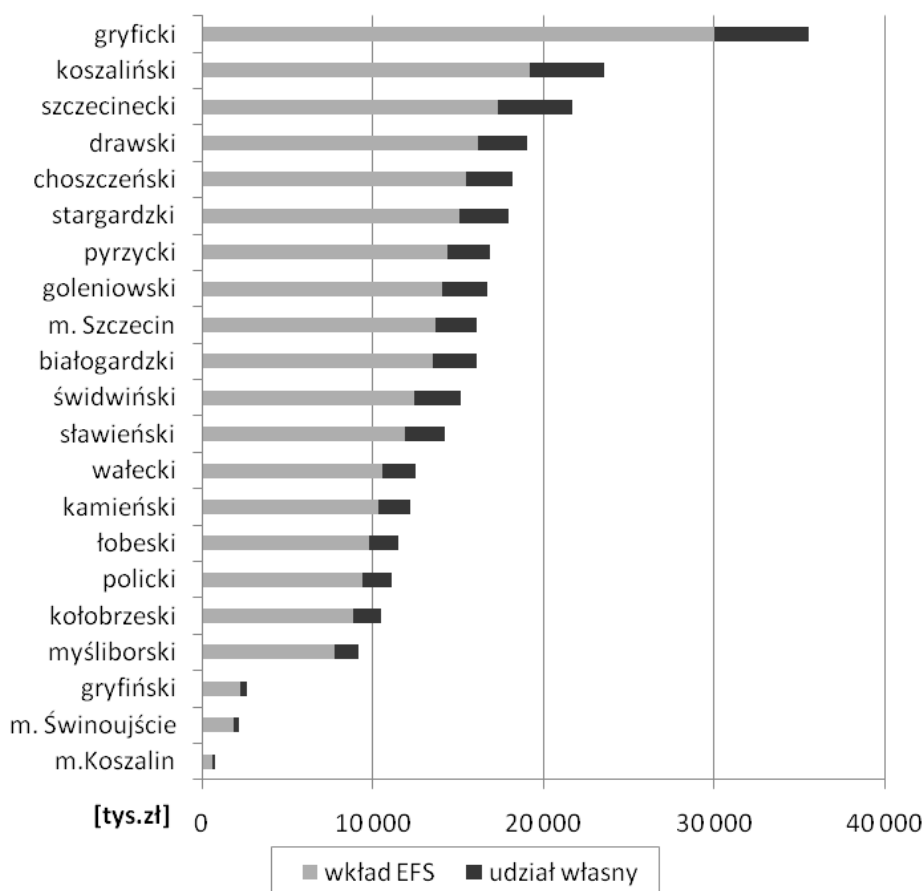
Rys. 3. Oferty pracy zgłoszone do urzędów pracy w województwie zachodniopomorskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie.

W latach 2003-2007 liczba ofert zatrudnienia sukcesywnie rosła (z 41 596 w 2003 r. do 73 625 w 2007), później tendencja się zmieniła. Podaż wolnych etatów w 2009 r. zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 33%, co w rezultacie dało powrót do poziomu z 2004 r. W okresie od stycznia do czerwca 2010 r. w PUP województwa zachodniopomorskiego zgłoszono tylko 29 917 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

5. Działania i projekty na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet VI, Działanie 6.1. *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie* – Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie realizuje projekt „Szansa na pracę”. Jego celem jest dostosowanie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych do wymogów obecnego rynku pracy, pobudzanie aktywności zawodowej oraz promocja i rozwój przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych. Należy on do projektów systemowych, współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy (13,69 mln zł) i EFS (16,107 mln zł).

Rys. 4. Projekty PUP województwa zachodniopomorskiego na rzecz aktywizacji lokalnych rynków pracy, współfinansowane ze środków EFS

Źródło: opracowanie własne na podstawie internetowej mapy projektów unijnych.

Na podstawie analizy danych pochodzących z internetowej bazy danych „Mapa dotacji” stwierdzono, że do tej pory na realizację projektów związanych z lokalnymi rynkami pracy PUP uzyskały dofinansowanie z EFS w wysokości 255 mln zł. Na rysunku 4 zaprezentowano wielkość absorpcji środków finansowych pochodzących z tego funduszu z podziałem na poszczególne gminy województwa zachodniopomorskiego.

Na podstawie analizy danych stwierdzono, że najwyższą dotację 16,7 mln zł otrzymał Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku na realizację projektu „Perspektywa pracy”. W trzech innych PUP (Stargardzie Szczecińskim, Białogardzie i Szczecinie) podpisano umowy na realizację projektów o wartości ponad 16 mln zł każdy. Wśród projektów, których wartość nie przekroczyła 50 tys. zł, przeważały kursy komputerowe (2) i kursy językowe (8). Wyjątek stanowi projekt realizowany w powiecie pyrzyckim „Języki i komputery to droga do twojej kariery” (koszt: 579,5 tys. zł).

Badanie poziomu wykorzystania funduszu ze względu na formę prawną beneficjenta wykazało, że wszystkie stowarzyszenia działające na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej uzyskały łącznie dofinansowanie z EFS w kwocie 44,005 mln zł na realizację 125 projektów o wartości 52,047 mln zł. Najbardziej aktywnym i skutecznie aplikującym okazało się Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości (ZSRC – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości), które na realizację swoich projektów otrzymało dofinansowanie w wysokości 11 099 mln zł. W przypadku fundacji okazało się, że zawarły umowy na wdrożenie 55 projektów o łącznej kwocie 31 047 mln zł, w tym wkład EFS wyniesie 26 324 mln zł. W tej grupie beneficjentów najwyższą kwotę dotacji (2,4 mln zł) otrzymała Ogólnopolska Fundacja Edukacji Komputerowej na realizację projektu „Młodzieżowa Akademia Agrobiznesu”. Na rozwój zasobów ludzkich w sektorze turystycznym regionu koszalińskiego Fundacja Oświatowa Europejskie Centrum Edukacyjne w Koszalinie uzyskała dofinansowanie w wysokości 983 29 tys. zł. Natomiast projekt „Budowlani na rynku pracy” prowadzony przez Szczecińską Fundację „Talent Promocja Postęp” miał już dwie edycje (udział EFS wynosi 1150 mln zł).

W ostatnim czasie na szczecińskich rynkach pracy nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji spowodowane likwidacją Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. – jednego z największych pracodawców w regionie. Zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego, od 2009 r. dla byłych pracowników Stoczni Gdynia SA i Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. zostały uruchomione specjalne programy: Program Dobrowolnych Odejść (oferujący zwalnianym pracownikom jednorazowe odszkodowanie pieniężne) oraz Program Zwolnień Monitorowanych (świadczenia pieniężne przez 6 miesięcy). Do Programu Zwolnień Monitorowanych przystąpiło ok. 8 tys. osób. Zaoferowano im szkolenia, udział w warsztatach aktywizująco-motywacyjnych i pomoc psychologiczną, a rezultatem tych działań było podjęcie zatrudnienia przez ponad 900 osób.

Tabela 2. Programy rynku pracy dla byłych pracowników przemysłu stoczniowego

Beneficjent	Tytuł projektu/ okres realizacji	Wartość	Zakres usług
Zachodniopomorski Uniwersytet Techno- logiczny w Szczecinie	„Twój biznes”	1,5 mln zł	Doradztwo i szkolenie, dofinansowanie do 40 tys. zł na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, wsparcie pomocowe
	1 czerwca 2009 r.-31 grudnia 2010 r.		
Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	„Ze stoczni do własnej firmy”	4,9 mln zł	Doradztwo i szkolenie, dofinansowanie do 21 tys. zł na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, wsparcie pomocowe
	1 maja 2009 r.-30 kwietnia 2011 r.		
Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawo- dowego w Gorzowie Wielkopolskim	„Własna firma – moja szansą”	1,5 mln zł	Doradztwo i szkolenie, dofinansowanie do 32 tys. zł na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, wsparcie pomocowe
	1 czerwca 2009 r.-31 lipca 2011 r.		
ZSRC –Szczecińskie Centrum Przedsiębior- czości	„Nawigator biznesu. Wsparcie dla osób z bran- ży okrętowej lub firm kooperujących”	2,0 mln zł	Doradztwo i szkolenie, dofinansowanie do 40 tys. zł na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, wsparcie pomocowe
	1 września 2009 r.-30 czerwca 2011 r.		
ZSRC – Szczecińskie Centrum Przedsiębior- czości	„Ster na pracę”	2,4 mln zł	Wsparcie pracowników branży okrętowej i firm kooperujących w działaniach zmierzających do pojęcia zatrudnienia w nowym zawodzie, szkolenia, giełda pracy, współpraca z potencjalnymi pracodawcami
	1 czerwca 2009 r.-30 listopada 2010 r.		
Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawo- dowego w Szczecinie	„Nowe kwalifikacje – nowe perspektywy”	1,9 mln zł	Doradztwo grupowe, szkolenia zawodowe, pośrednictwo pracy
	1 września 2009 r.-31 grudnia 2011 r.		

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Wsparcie w powrocie na rynek pracy*, Biuletyn informacyjny dla byłych pracowników przemysłu stoczniowego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010.

Z końcem 2009 r. zakończyła się główna część specjalnych działań osłonowych dla pracowników zlikwidowanych stoczni, w związku z czym w urzędach pracy rozpoczęto rejestrację nowych bezrobotnych, byłych stoczniowców. Tylko w grudniu 2009 r. i styczniu 2010 r. w zarejestrowano ponad 3,2 tys. byłych pracowników przemysłu stoczniowego, z czego prawie 1000 osób przekroczyło 50. rok życia. Jest to grupa trudna do aktywizacji, bo najmniej chętna do przekwalifikowań czy akceptacji dłuższych dojazdów do pracy, oraz najmniej przedsiębiorcza. Skuteczność dotych-

czasowych działań PUP była znikoma, więc w sukurs przyszły im inne instytucje i organizacje. W ramach programu zwolnień monitorowanych zostały przygotowane specjalne projekty aktywizacji zawodowej, współfinansowane również z funduszu EFS, skierowane do bezrobotnych byłych stoczniovców z województwa zachodniopomorskiego. W tabeli 2 zamieszczono krótką charakterystykę tych projektów.

6. Podsumowanie

Rynek pracy województwa zachodniopomorskiego jest zróżnicowany terytorialnie. Najkorzystniejsza sytuacja występuje w rejonach głównych miast województwa – Szczecina i Koszalina oraz na terenach nadmorskich – w powiecie kołobrzeskim i Świnoujściu. W ostatnim czasie znaczący wpływ na pogorszenie sytuacji na zachodniopomorskim rynku pracy miała niewątpliwie likwidacja Stoczni Szczecińskiej. Zwolnieni pracownicy najczęściej posiadają kierunkowe wykształcenie zawodowe, bezpośrednio związane z produkcją statków, i z tego względu znalezienie im innego zatrudnienia nastęrcza wielu trudności. Jednak można mieć nadzieję, że działania oferowane w ramach outplacementu powinny w najbliższym czasie przynieść spodziewane efekty.

Problem zróżnicowania rynku pracy, zwłaszcza na poziomie powiatu, nabiera szczególnego znaczenia wobec konieczności wyboru optymalnej, adekwatnej do potrzeb danej lokalnej społeczności, struktury podziału dostępnych środków unijnych. Świadczy o tym aktualny poziom absorpcji środków finansowych z EFS w poszczególnych powiatach. Projekty skierowane do lokalnej społeczności nie tylko przyczyniły się do ograniczenia zjawiska bezrobocia, ale również poprzez działania aktywizacyjne prowadzą do przyszłego rozwoju regionu.

Literatura

- Hart M., Murray M., *Local Development in Northern Ireland – The Way Forward*, A Background Paper, Northern Ireland Economic Council, Belfast 2000, <http://www.aae.wisc.edu/pubs/cenews/docs/ce305.txt>, 15.03.2011 r.
- Gawroński H., *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Grotkowska G., Wicenciak L., *Powiatowe rynki pracy – charakterystyka na podstawie danych NSP 2002*, <http://www.rynekpracy.edu.pl/pdf/powiatowe-rynki-pracy-charakterystyka.pdf>, 1.03.2011 r.
- Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2009-2011*, Załącznik do uchwały nr 111/2010 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2010 r., Warszawa 2010.
- Kwieciński J., *Polityka spójności jako instrument realizacji Strategii Lizbońskiej w regionach [w:] Jak realizować Strategię Lizbońską w regionach*, red. M.J. Radło, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007.
- Mapa dotacji unijnych, <http://www.mapadotacji.gov.pl>, 19.03.2011.

- Procesy zmian w kluczowych branżach regionu*, Raport z badania, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2010.
- Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2010 rok – województwo zachodniopomorskie*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2010.
- Rocznik Demograficzny 2010*, Główny Urząd Statystyczny, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2010.
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin 2005.
- Ustawa z 19 grudnia 2008 r. *O postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego*, DzU 2008, nr 233, poz. 1569.
- Wsparcie w powrocie na rynek pracy*, Biuletyn informacyjny dla byłych pracowników przemysłu stoczniowego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010.

THE DEVELOPMENT OF LOCAL LABOUR MARKETS ON THE EXAMPLE OF WEST POMERANIAN VOIVODESHIP

Summary: The aim of the paper is the presentation of the results study on the development of local labour markets in West Pomeranian voivodeship. It is stated that the labour market of the region is diversified by territory. The most favourable situation on the labor market is in the region's major cities – Szczecin, Koszalin and coastal areas – the districts of Kołobrzeg and Świnoujście. The difference is also noticed in the effectiveness of individual local government units in the absorption of EU funds allocated for the development of human resources. In the summary, the situation on the local labour markets is still not satisfactory and requires greater involvement of local authorities and other stakeholders in obtaining funds for the development of the labour market.